

Tento problém trápi veľa mladých žien, ktoré preň končia pod skalpelom. Ako vzniká a čo treba urobiť, aby sa netýkal aj vás?

Pomoc, mám CYSTU!

Riziko tohto zdravotného problému sa skrýva aj v tom, že sa často neprejavuje bolesťami ani inými signálmi, a tak ho objaví až náhodná prehliadka u odborníka.

Mirka mala šestnásť, keď si prvýkrát všimla, že s ňou niečo nie je v poriadku. Bola síce zdravá, cítila sa dobre, ale stále mala veľké nafúknuté brucho, z ktorého nevedela schudnúť. „Vždy som bola štíhla, takže ma to hnevalo. Vravela som si, že za to asi môže genetika a že na to, aby som mohla nosiť krátke tričká s odhaleným bruchom, budem musieť veľa cvičiť. Lenže to sa mi veľmi nechcelo, tak som to prestala riešiť. Povedala som si, no a čo, nebudem nosiť obťahnuté tričká, a viac som sa tým nezaoberala,“ spomína dnes tridsaťročná Miriam, ktorá až postupne zistila, kde bol problém. „Keď som ležala, začala som mať v bruchu zvláštne pocity. Večne ma tam tlačilo, občas píchalo, akoby som vnútri mala nejakú loptičku. Nedalo mi to, a tak som zašla k lekárovi.“ Kolotoč vyšetrení a sonografia ukázali, že to nie je loptička, ale vážny problém. Cysta na maternici. „Gynekologička mi povedala, že som prišla v hodine dvanásť. Potom sa všetko zbehlo veľmi rýchlo, do týždňa som ležala v nemocnici. Vôbec som to nečakala a nechápala som, ako je to možné, veď som predtým nemala žiadne príznaky, žiadne bolesti, aj menštruáciu som každý mesiac dostala úplne pravidelne,“ hovorí o období, keď sa u nej prejavili zdravotné komplikácie. „Keď som sa po operácii prebrala, lekár mi povedal, že keby som prišla o trošku neskôr, mohlo to dopadnúť oveľa horšie. Tá cysta bola veľká ako päť a hrozilo, že každú chvíľu praskne.“

Bolestivé aj nemé

Cysty sú veľmi častým ochorením ženských orgánov a ich zákernosť je v tom, že hoci sa nemusia prejavíť viditeľnými príznakmi, môžu negatívne ovplyvňovať ženskú plodnosť. „Najčastejšie sa vyskytujú vo vaječníkoch, menej často v ich okolí, tie sa nazývajú paraovariálne. Pri endometrióze sa zvyknú objaviť aj v maternici,“ hovorí MUDr. Michala Harbuláková, ktorá pôsobí ako gynekologička v bratislavskej klinike GYN-FIV. Lekárka upozorňuje, že riziko tohto zdravotného problému sa skrýva aj v tom, že sa nepreja-

vuje bolesťami ani inými signálmi, a tak ho často objaví až náhodná prehliadka u odborníka. „Cysty môžu spôsobovať pocit bolesti a tlaku, ktorý sa zvyčajne prejaví v oblasti podbrúšia, ale existujú aj „nemé“ cysty, ktoré skutočne odhali až gynekologická prehliadka. Z praxe mám skôr skúsenosti, že sa ukázu pri ultrazvuku alebo pri rádiodiagnostických vyšetreniach ako CT či MRI, ktoré žena absolvuje až vtedy, keď má bolesti. Sú však aj prípady, keď sa výskyt cysty zistí pri vyšetrení brušnej dutiny.“

Ako a prečo vôbec vznikajú a môžeme ich zabrzdiť trebárs zdravou životosprávou? Asi vás sklame, ale nič také ako prevencia v tomto prípade neexistuje. „Určitý druh, ktorý sa vyskytuje trebárs pri en-

dometrióze, sa dá riešiť vyblokováním ovariálneho cyklu prostredníctvom antikoncepcie alebo progesterónovými preparátmi. Vzniku cyst sa však predchádzať nedá,“ pokračuje odborníčka a tvrdí, že sa tvoria z viacerých dôvodov. „Najčastejšie sú takzvané funkčné cysty, ktoré sa objavujú vtedy, keď nepraskne dominantný folikul, čiže vajíčko, počas menštruačného cyklu. Tie obvykle spontánne zaniknú. Existujú však aj organické cysty, ktoré sú súčasťou pridružených ochorení. Môžu vzniknúť ako pozostatok embryonálneho vývoja vaječníka alebo sú dôsledkom endometriózy, pri ktorej sa vnútorná sliznica maternice dostane aj na miesta mimo maternice. Takéto cysty sa tvoria nezhubnou cestou, ale často ich vytvárajú aj onkologické ochorenia vaječníkov alebo iných vnútorných ženských orgánov. V tele ženy ich dokonca môže narásť naraz aj viacero.“ Lekárka pripomína, že pravidelné gynekologické prehliadky a sonografické vyšetrenia dokážu odhaliť tento problém o čosi skôr, než spôsobí ďalšie komplikácie.

Pozor na neliečenie

A čo by sa stalo, keby žena tento stav neriešila? Veď ak ju nič nebolí, nemá žiadne príznaky aj menštruačný cyklus jej šliape ako hodinky, prečo by sa ním mala zaoberať? „Problém je, že vývoj cysty sa v priebehu často mení,“ varuje odborníčka. „Aj funkčná cysta môže spôsobovať bolesť, keď krváca do seba samej alebo do brušnej dutiny. Ak je nepriaznivo obtočená okolo vlastnej osi, dokáže spôsobiť uškrtenie ciev v okolí vaječníka, čo často vyvolá okamžitú výraznú bolesť, ktorá si vyžaduje urgentný chirurgický zásah.“ Presne tak, ako sa to stalo v prípade Mirky, ktorá doslova zo dňa na deň skončila v operačnej sále. „Mne obvyčajná cysta narobila veľa škody, úplne mi zničila ľavý vaječník, a tak mi dnes funguje len jeden. Netrúfam si odhadnúť, ako dlho vo mne rástla, ale pokojne to mohlo byť aj niekoľko rokov. Pravdepodobne sa to začalo už v časoch, keď som si na seba všimla väčšie bruško,“ zamýšľa sa mladá učiteľka.

Doktorka Michala Harbuláková pripomína, že chirurgický

rez nemusí byť jedinou cestou, ako sa tejto gynekologickej komplikácie zbaviť. Všetko totiž závisí od klinických prejavov cysty aj od jej veľkosti, ktorá sa pohybuje na číslach od dvoch do desiatich centimetrov. „Niekedy má veľký rozmer, ale žena ju takmer vôbec necíti, inokedy ide o malý nález, ktorý sa prejavuje bolesťami. Rozsiahle cysty si vyžadujú chirurgické odstránenie, veľké funkčné cysty sa dajú odstrániť aj ambulantne, keď sa punkciou a pod ultrazvukovou kontrolou z nich odsaje vnútorný obsah. Pri operačnom odstránení lekári uprednostňujú skôr laparoskopický prístup pomocou kamery, pretože je menej invazívny a pacientky ho lepšie znášajú. Niektoré situácie si však vyžadujú aj klasickú brušnú operáciu, čiže laparotómiu.“

Spôsobujú bolesti aj neplodnosť

Gynekologička sa aj vo vlastnej ambulancii stretáva s prípadmi žien, ktoré trpia cysty, čoraz viac. „Ide o časté ochorenie ženských orgánov a treba sa mu venovať, pretože má veľký dosah na plodnosť. Ak žena trpí cystami a v budúcnosti plánuje otehotnieť, mala by myslieť aj na ovariálnu rezervu, ktorá sa kontroluje biochemickými markermi, keď sa sleduje činnosť Antimüllerovho hormónu, čiže AMH. Operačné odstránenie cysty sa často končí aj čiastočným odstránením vaječníka, ktoré môže spôsobiť komplikácie pri otehotnení a výrazne znižuje šancu na to, aby porodila dieťa. Aj preto treba dôkladne zvážiť výhody a riziká plánovanej operácie, ktorá sa robí šetrnou strip-

MUDr. Michala Harbuláková,

lekárka centra GYN-FIV a špecialistka na oblasť všeobecnej gynekológie. Najväčšie riziko cýst je podľa nej v tom, že sú často nebolestivé, bez príznakov, ale môžu negatívne ovplyvniť ženskú plodnosť. „Pre budúce plánovanie gravidity je pri ich liečbe a riešení veľmi dôležité myslieť na ovariálnu rezervu. Pri operačnom odstraňovaní cysty môže dôjsť k nenávratnému zníženiu reprodukčného potenciálu a ďalším komplikáciám, ktoré súvisia s otehotnením,“ pripomína lekárka.

ping technikou. Tá zabezpečí, aby sa zdravé tkanivo vaječníka poškodilo čo najmenej.“ Niekedy to však nie je len v rukách lekárov, presne ako u Mirky, ktorej síce vaječník zostal, ale nefunguje tak, ako by mal. O to viac sa obáva, že operáciou sa jej komplikácie ešte neskončili, práve naopak. „Aj ja chcem mať rodinu, deti a už teraz sa bojím, či a ako to vôbec pôjde.“ **E**

Danka VILHANOVÁ
Foto Shutterstock, archív